sest pidi igal juhul hoidutama, — muidu ei oleks ju „vabside“ liikumine millegagi erinenud erakondadest. Niikuinii polnud selle liikmed ja ideoloogidki enam kaugelt mitte kõik Vabadussõjast osavõtnud.

Otse poolsunnitult muutusid nii „vabsid“ selleks, milleks nad ei olnud tahtnud saada ja millest nad vahest hiljuti ei unistanudki. Ent tagasipöördumine oli raske, masendav ülespiitsutatud enesetundele ja ka nagu petlik üleskihutatud masside ootustele. Järelikult ei olnud teist teed kui — edasi!

Programm oli seega leiutatud ja taktika kirjutasid ette Hitleri kogemused ning kohalikud olud. Seda programmi oli muidugi raske avaldada liiga järsult teostunud tähistevahetuse tõttu „vabside“ liikumises eneses. Seetõttu võis esialgne tegevus kuni võimu saavutamiseni seista ainult erakondliku elu väärnähtuste suurekspaisutamises ja seniste poliitikategelaste autoriteedi mahakiskumises. See vastab alati laiade masside maitsele. Otstarve pidi pühendama abinõud.

Umbes niisuguste seisukohtadega satuvad „vabsid“ jaanuarikuus omavalitsuse valimiste ette. See oli nende esimene tuleproov ja omaksvõetud seisukohtade hiilgav võit. Linnavalimised 14.—15. jaanuaril annavad „vabsidele“ absoluutse enamuse suuremate linnade volikogudes, ja vähemate linnade volikogudes ei jää palju puudu enamusest. Tallinnas saavad „vabsid“ 87-st volikogu liikmest 47 kohta, sotsialistid 9, majaomanikud 7, keskerakond 7 jne., Tartus 65 kohast 33, rahvaerakond 9, sotsialistid 6, majaomanikud 8 jne. Osa tähtsaid positsioone poliitilises elus oli saavutatud, „vabse“ valiti linnapeadeks, linnanõunikeks ja muudeks, — nüüd tuli rühkida lõpliku võidu saavutamisele riigis.



Eesti kroonika 1934, lk. 21